

Protocol Meldcode Zowiezo

Meldcode met afwegingskader

Kinderdagverblijf

Buitenschoolse opvang

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Verbeterde meldcode met afwegingskader
3. De Meldcode
  - 3.1 Meldmomen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?
  - 3.2 Situaties van onveiligheid
4. Overzicht stappen
5. Omschrijving van de stappen
6. Wettelijke verplichtingen
  - 6.1 Verantwoordelijkheid
  - 6.2 Vertrouwelijke informatie
  - 6.3 Documenteren
  - 6.4 Kindcheck
7. Deskundigheid eengerelateerd geweld en meisjesbesnijdenis
8. Informatie over het meldrecht in relatie tot beroepsgeheim
  - 8.1 Meldrecht
9. Verwijsindex risicojongeren
10. Participatie van kinderen
  - 10.1 Termen
  - 10.2 Informatie over het proces
  - 10.3 informatie over veilig opgroeien
  - 10.4 Recht op eigen mening
  - 10.5 Vragen en luisteren naar de visie van het kind
  - 10.6 De mening van het kind in de besluitvorming
  - 10.7 Route bij disclosure
  - 10.8 Steun
  - 10.9 Tips voor gesprek
11. Algemene tips voor een gesprek met kinderen

Bijlage

1. Definities en voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure

1. Inleiding

Sinds 1 juli 2013 zijn organisaties en zo ook Zowiezo op grond van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling verplicht om een meldcode te hanteren. De meldcode bestaat uit vijf stappen. Vanaf januari 2019 blijven deze stappen gelijk met uitzondering van stap 4 en 5. In stap 4 en 5 vervalt het onderscheid tussen hulpverleners of mede. De beroepskracht neemt in de nieuwe situatie twee losse besluiten:

1. Is melden bij Veilig thuis noodzakelijk?
2. Is zelf hulp bieden of organiseren mogelijk?

Als hulpmiddel om te komen tot het besluit om te melden is het per 1 januari 2019 verplicht om als een beroepskracht een afwegingskader te gebruiken in stap 4 en 5 van de meldcode. In dit afwegingskader staan vijf vragen die de beroepskracht helpen bij het bepalen of een melding bij Veilig thuis wel of niet noodzakelijk is. Dit is in ieder geval noodzakelijk als er vermoedens zijn van acuut of structureel huiselijk geweld of kindermishandeling.

Jaarlijks trainen wij onze medewerkers en gastouders in het werken met de meldcode en dit verzorgt door onze aandachtsfunctionaris en directrice Susan Veldink.

2. Verbeterde Meldcode met afwegingskader

Vanaf januari 2019 werkt Zowiezo met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader. Onze medewerkers worden allemaal op 7 november 2018 hierin getraind. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid beter en eerder in beeld te krijgen. In de Meldcode is in stap 4 en 5 een afwegingskader opgenomen. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen.

Om duidelijkheid te krijgen of een onveilige situatie al eerder is gesignaleerd en om deze signalen te kunnen combineren is er bij Veilig Thuis een radarfunctie toegevoegd.

In de verbeterde Meldcode is ook de participatie van kinderen opgenomen. Het gaat hierbij om negen actiepunten, en in stap 3 is het gesprek met het kind toegevoegd.

3. De Meldcode

De Meldcode is gebaseerd twee pijlers: *Meldnormen* en *Situaties van Onveiligheid*.

3.1 Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer de beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

3.2 Situaties van onveiligheid

In dit afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht *altijd* moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing)

Acute onveiligheid

Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een professional allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de *afwezigheid* van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure

Slachtoffers die uit zichzelf een professional om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een professional zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we *disclosure* oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

4. Overzicht stappen

Stap 1

In kaart brengen van signalen
Kindcheck

- De pedagogisch medewerker observeert
- De pedagogisch medewerker brengt de signalen in kaart. (zie bijlage 1 en 2 voor de signalen en voor de observatie bijlage 3)
- De pedagogisch medewerker documenteert en de aandachtsfunctionaris of de leidinggevende zorgt dat de documentatie in portabase wordt opgeslagen.

Stap 2

Collegiale consultatie

Bij twijfel: Veilig Thuis
(anoniem)

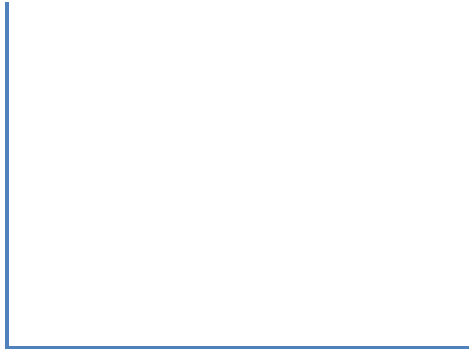
Bij twijfel: letsel deskundige

- De collegiale consultatie bespreekt de pedagogisch medewerker met collega's, de leidinggevende of de aandachtsfunctionaris van de Zowiezo
- De pedagogisch medewerker vraagt advies vraagt bij de aandachtsfunctionaris.
- De pedagogisch medewerker of de leidinggevende van de vestiging vraagt in overleg met de aandachtsfunctionaris advies bij Veilig Thuis.
- (indien van toepassing) plaatst de aandachtsfunctionaris een signaal in de verwijzindex
- De pedagogisch medewerker documenteert en bespreekt dit na met de aandachtsfunctionaris.

Stap 3

Gesprek met betrokkene(n) en
(indien van toepassing) kind

- De mentor pedagogisch medewerker heeft een gesprek met de betrokkene(n)/kind en/of ouders. Wanneer de pedagogisch medewerker hier steun in nodig heeft staat de aandachtsfunctionaris haar bij.
- De mentor pedagogisch medewerker documenteert en voegt dit toe aan het kinddossier. De leidinggevende of de aandachtsfunctionaris voegen dit toe in portabase (ouders hebben ook inzicht in dit

dossier) en evalueert dit met de
aandachtsfunctionaris en/of de leidinggevende.

Stap 4

Wegen van het geweld
Gebruik het afwegingskader

Bij twijfel: altijd Veilig Thuis

- De risicotaxatie a.d.h.v. de 5 vragen van het afwegingskader beoordeelt de aandachtsfunctionaris.
- Bij twijfel contact neemt de aandachtsfunctionaris contact op met Veilig Thuis.
- De aandachtsfunctionaris beslist over wel/niet naar stap 5.
- Bij doorgaan naar stap 5, bespreekt de aandachtsfunctionaris de melding met de betrokkenen.
- De aandachtsfunctionaris documenteert

Stap 5

Beslissen met Veilig
Thuis

Vraag 3 t/m 5 van het afwegingskader met Veilig Thuis bespreekt de aandachtsfunctionaris met Veilig Thuis. De aandachtsfunctionaris documenteert.

Afweging 1

Is melden
noodzakelijk?

De aandachtsfunctionaris meldt bij Veilig Thuis, wanneer dit noodzakelijk is.

Afweging 2

Is hulpverlening
(ook) mogelijk?

De aandachtfunctionaris bepaald of er ook andere hulpverlening mogelijk is die het kind en gezin verder kunnen helpen.

5. Omschrijving van de stappen

Zowiezo kinderopvang werkt vanaf 1 januari 2019 met de meldcode met het afwegingskader. De pedagogisch medewerkers werken in de eerste drie stappen volledig mee. Gaat de procedure verder naar stap 4 dan neemt de aandachtsfunctionaris van Zowiezo het over van de pedagogisch medewerker. De aandachtsfunctionaris zal stap vier en vijf volgen volgens het protocol en gebruikt hierbij het afwegingskader.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De medewerkers van Zowiezo worden jaarlijks getraind in het werken met de meldcode, deze trainingen worden verzorgd door de aandachtsfunctionaris. Zij ontvangen hier allemaal jaarlijks een certificaat van.

De medewerkers kunnen altijd bij de aandachtsfunctionaris terecht voor vragen en/of advies die horen bij de meldcode. Denk hierbij aan onderbuikgevoelens bij een kind of een gezin. Of wanneer zij zich zorgen maken om het welzijn van een kind.

De pedagogisch medewerkers werken met een eigen werkdocument (samenvatting Protocol meldcode kindermishandeling. In dit document staan alle vormen van kindermishandeling beschreven, staat het stappenschema beschreven, staat het communicatiemodel beschreven, is er ruimte voor notities. In bijlage 1 staat de signalenlijst kindermishandeling 0 tot 4 jarigen toegevoegd, deze kan gebruikt worden bij de observaties. Bijlage 2 is de signalenlijst kindermishandeling 4 tot 12 jarigen, deze lijst kan gebruikt worden bij de observaties. Bijlage 3 is het observatieformulier die gebruikt wordt om de signalen zo helder mogelijk in kaart te brengen.

De aandachtsfunctionaris en de leidinggevende zijn verantwoordelijk voor het concretiseren van de signalen en de te documenteren en dit te bespreken met de pedagogisch medewerker.

Bij signalen/vermoedens van eerge relateerd geweld wordt direct de aandachtsfunctionaris ingeschakeld.

Alle observaties en overige verslaglegging wordt tijdens het werkproces opgeborgen in de kindmap. Er wordt zorgvuldig met deze gegevens omgegaan conform de wet op de privacy. De pedagogisch medewerkers informeren de leidinggevende en/of de aandachtsfunctionaris zodra zij de meldcode gaan inzetten en zorgen ervoor dat de leidinggevende de documentatie in portabase zet, zodat dit veilig opgeborgen is.

Stap 2: Collegiale consultatie

Bij een collegiale consultatie kan de pedagogisch medewerker te allen tijde advies vragen bij de aandachtsfunctionaris, dit is echter niet verplicht bij stap 2. Je mag als pedagogisch medewerker ook overleggen en advies vragen over de situatie aan collega's of een leidinggevende van Zowiezo.

Bij twijfel wordt er altijd contact opgenomen met Veilig Thuis, dit kan door de pedagogisch medewerker, leidinggevende of aandachtsfunctionaris gedaan worden.

Stap 3: Gesprek met betrokkene(n)

- De mentor voert kleine gesprekjes met het kind
- De mentor en aandachtsfunctionaris voeren het gesprek met het kind en/of de ouders, bij vermoedens en signalen die horen bij de meldcode.
- De aandachtsfunctionaris bepaalt in overleg met de met de mentor wat er besproken wordt met de ouders en het kind.

Stap 4: Risicotaxatie a.d.h.v. het afwegingskader

De risicotaxatie met het afwegingskader wordt gedaan door onze aandachtsfunctionaris. Bij twijfel wordt er bij deze stap nog steeds advies gevraagd bij Veilig Thuis. Indien er sprake is van een melding in stap 5 bij Veilig Thuis, worden de betrokkenen op de hoogte gesteld door de aandachtsfunctionaris. Tevens zal de aandachtsfunctionaris aangeven dat het gesprek plaats vindt bij Veilig Thuis en dat er tevens een registratie gedaan zal worden bij Veilig Thuis.

De aandachtsfunctionaris doet d.m.v. een gesprek en een verslag en die wordt

- indien er sprake is van een melding in stap 5 bij Veilig Thuis, bereid de aandachtsfunctionaris het gesprek met de betrokkenen voor.
- De aandachtsfunctionaris stelt de betrokkenen op de hoogte van de melding en van het te komen gesprek bij Veilig Thuis.
- De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat alle gespreksverslagen in het kinddossier in portabase wordt opgeslagen, dit is ook toegankelijk voor ouders/ verzorgers.

Vijf afwegingsvragen

Indien er sprake is van 'weet het niet', gaat u uit van 'Nee'.

	1	<p><i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i></p> <p>Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier. Ja: Ga verder met afweging 2.</p>
Meldnorm 1	2	<p><i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i></p> <p>Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</p>

Meldnormen 2 en 3	3	<p><i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.</p>
	4	<p><i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p>
	5	<p><i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p>

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis:

De aandachtsfunctionaris neemt samen met Veilig Thuis de laatste drie vragen van het afwegingskader door. Daarna wordt besloten:

4. *Is melden noodzakelijk?*
5. *Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?*

De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat alle signalen gedocumenteerd staan in het zorgdossier, dit met behulp van de pedagogisch medewerker en/of de leidinggevende. De observaties en de verslagen van de gesprekken worden nagelezen en opgeslagen in

portabase. De aandachtsfunctionaris draagt zorg voor het concreet aangeven van de signalen bij Veilig Thuis.

6. Wettelijke verplichtingen

6.1 Verantwoordelijkheid

De pedagogisch medewerker is verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de eerste signalen, daarna of al bij het onderbuikgevoel. Bespreekt de pm-er zijn/haar bevindingen met een collega leidinggevende en/ of de aandachtsfunctionaris. Hierna wanneer het onderbuikgevoel of de signalen blijven, dan zal de pedagogisch medewerker in overleg met de aandachtsfunctionaris een gesprek met de ouders/verzorgers aangaan.

De aandachtsfunctionaris van Zowiezo is eindverantwoordelijk binnen Zowiezo om een beslissing te nemen om wel of niet te melden. Hiervoor maakt de aandachtsfunctionaris gebruik van het afwegingskader.

6.2 Vertrouwelijke informatie

Iedere medewerker van Zowiezo kinderopvang werkt volgens de beroepscode, wij gaan vertrouwelijk met de informatie om. De observaties worden op een veilige afgesproken plek tijdens het werk bewaard. De leidinggevende zet de informatie digitaal in portabase, dit is het systeem waarin alle gegevens bewaard worden van de gezinnen. Hierin kan Zowiezo ervoor kiezen om de documenten te delen met de ouders. De functieomschrijvingen bepalen de rechten van de medewerkers, waardoor Zowiezo in staat is om vertrouwelijke informatie veilig te waarborgen.

6.3 Documenteren

De pedagogisch medewerkers werken met het werkdocument "meldcode samenvatting". Dit document helpt de pedagogisch medewerkers bij het registreren en rapporteren. Dit wordt door de leidinggevende of door de aandachtsfunctionaris digitaal in portabase gezet. De papieren versie gaat direct door de versnipperaar op kantoor.

6.4 Kindcheck

De Kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren. De Kindcheck vindt plaats in stap 1 van de Meldcode. **Wij doen geen kindcheck omdat deze is gericht op professionals die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met hun (klein-)kinderen, en daarom ook niet beschikken over kindsignalen.**

7. Deskundigheid eengerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eengerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U kunt een op het gebied van eengerelateerd geweld deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eengerelateerd geweld bij de politie of een andere in uw eigen Meldcode vermelde deskundige op dit specifieke terrein.

Bij een vermoeden van eengerelateerd geweld of meisjesbesnijdenis, wordt er direct contact opgenomen door de pedagogisch medewerker met de aandachtsfunctionaris. De aandachtsfunctionaris neemt vervolgens zo snel mogelijk contact op met Veilig Thuis of Pharos (expertisecentrum gezondheidsverschillen www.pharos.nl)

8. Informatie over meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie met een kind en het gezin is van wezenlijk belang. Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is. Dit is het geval bij ernstige vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling, waarbij de betrokkenen zelf niet of onvoldoende mee kunnen of willen werken.

8.1 Meldrecht

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een kind zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als het gezin daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een kind te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt.

NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Mocht er een melding gedaan worden vanuit de organisatie, dan zal de aandachtsfunctionaris van Zowiezo dit doen.

9. Verwijsindex risicojongeren

Zowiezo kinderopvang informeert haar medewerkers over de meldingsprocedure voor de Verwijsindex risicojongeren, tijdens de jaarlijkse training van de meldcode en dit staat beschreven in het protocol “Meldcode met afwegingskader”.

10. Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen.

Om de participatie van kinderen op te nemen in uw protocol zijn de negen opgestelde actiepunten uit de *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018) omgezet in concrete vragen.

10.1. Termen

Wij beschrijven hier dat er in ons protocol wordt gesproken over:

- ouders/verzorgers (zijn de mensen die zorg dragen voor het “veilig” opgroeien van een kind)
- Medewerkers van Zowiezo zijn: pedagogisch medewerkers, leidinggevende en de aandachtsfunctionaris’.
- Pedagogisch medewerker is de beroepskracht die verantwoordelijk is voor de dagelijks zorg van de kinderen tijdens de opvang bij Zowiezo.
- Leidinggevende is de beroepskracht die verantwoordelijk is dat de dagelijkse gang van zaken binnen de kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang, op optimale wijze worden uitgevoerd. Tevens zorgt hij/zij voor het realiseren en aansturen van de uitvoering van de werkplannen/beleid op de diverse locaties van Zowiezo.
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is de centrale persoon binnen elke organisatie als het gaat om signaleren en aanpakken van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. De functie aandachtsfunctionaris is opgenomen in de wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Gesprekspartner kunnen verschillende mensen zijn: Het belangrijkste hierin is dat in stap 3 het kind een gesprekspartner kan zijn. Tevens kunnen ouders/verzorgers, medewerkers van Zowiezo, andere professionals, of andere volwassenen een gesprekspartner zijn.

10.2. Informatie over het proces

Procesinformatie houdt in dat kinderen gedurende het traject uitleg krijgen over wie wat met welke reden en op welk moment aan het doen is of gaat doen. Het is belangrijk dat professionals kinderen vertellen wat zij over de situatie weten en dat zij dat feitelijk en objectief, en vooral zonder oordeel, doen. Hieronder staat beschreven wie er informatie geeft aan het kind over:

Wie wat aan het doen is.

Alle professionals die betrokken zijn bij gezinnen waarbij de meldcode ingezet is, willen het kind en de ouders helpen. Zodat een kind kan opgroeien in een veilige omgeving.

- De mentor (pedagogisch medewerker) van het kind zal aan het kind uitleggen wat de meldcode is en wie welke rol hierin heeft. De mentor is de vertrouwenspersoon van het kind, belangrijk om uit te leggen is dat kinderen alles kunnen vertellen, ook als er dingen zijn waarvan zij niet willen dat anderen het weten. Vertel het kind dat je altijd je best doet om het tussen jullie te houden, wanneer dat niet kan vertel dan dat je samen gaat kijken hoe jullie het gaan aanpakken en beloof dat je nooit iets achter de rug van het kind om zal doen. Leg ook uit dat je als mentor observeert en gesprekken voert met de ouders met ondersteuning van de leidinggevende en of de aandachtsfunctionaris.
- De leidinggevende is iemand die de pedagogisch medewerker helpt tijdens het werk en kan ondersteunen tijdens de oudergesprekken. Dat zij ervoor zorgt dat er verslagen veilig opgeborgen worden en dat zij daar waar nodig de aandachtsfunctionaris ondersteunt.
- De aandachtsfunctionaris kan het gesprek willen gaan met het kind als hij/zij dit goed vindt. Ook leg je uit dat de aandachtsfunctionaris wil dat het kind veilig opgroeit en alles zal doen om het kind en zijn/haar ouders/verzorgers hierin te helpen. De aandachtsfunctionaris praat daarom met de ouders/verzorgers en met medewerkers van Veilig Thuis. Het kan ook zijn dat er voor hulp in het gezin belangrijk is dat er andere hulpverleners ingeschakeld moeten worden. Dan zal zij dit ook voor het kind en diens ouders/verzorgers regelen. Mocht het zo zijn dat het kind zich in een zeer onveilige situatie bevindt dan zal de aandachtsfunctionaris een melding gaan doen bij Veilig Thuis.
- Veilig Thuis is een instantie waar je om hulp en advies kan vragen als je te maken hebt met kindermishandeling, huiselijk geweld. Zij ondersteunen en helpen slachtoffers en hun familie.

10.3. Informatie over veilig opgroeien

De mentor (pedagogisch medewerker) en/ of de aandachtsfunctionaris informeert het kind over veilig opgroeien. Dit kan de pedagogisch medewerker doen tijdens een één op één gesprekje of bijvoorbeeld groepsgewijs tijdens een thema. Als kinderen horen dat zij het recht hebben op te groeien zonder geweld kan dat kinderen helpen mishandeling, verwaarlozing of het misbruik thuis in het juiste perspectief te plaatsen en hen te 'ontschuldigen'. Het is daarbij belangrijk kinderen te vertellen dat kinderen liefde, respect en bescherming van hun ouders/verzorgers nodig hebben om gezond op te kunnen groeien en dat het niet goed is voor kinderen als zij vaak bang zijn of zich zorgen maken over hun eigen of iemand anders veiligheid. Als mishandelde kinderen over de informatie beschikken dat wat zij meemaken niet mag, kan dat tegenwicht bieden aan de van huis uit meegekregen informatie dat dit normaal is.

Voorbeeldtekst die je kan gebruiken bij een één op één gesprekje

“Wat jou overkomt, is niet goed. Ieder kind heeft het recht om op een veilige en prettige manier op te groeien. Ik maak me zorgen om de problemen die er bij jou thuis zijn. Ik vind het belangrijk met jou te praten, ik wil graag weten hoe jij er tegenaan kijkt. Wat zijn de leuke dingen en wat zijn de minder leuke dingen? Zijn er dingen waar jij je zorgen over maakt? Hoe zou jij het graag willen hebben of wat denk jij dat er moet gebeuren? Ik wil dus graag jouw verhaal horen, jij weet het beste hoe het met je gaat! Als ik je een vraag stel die je niet wilt beantwoorden dan hoeft dat niet, ik wil je vooral de kans geven om te vertellen wat je kwijt wilt. Vaak helpt het mensen om te praten over hun problemen, zodat we dan kunnen zoeken naar een oplossing. Soms helpt het al als je met iemand kan praten die je vertrouwt of is het belangrijk dat je ouders hulp krijgen bij de problemen. Of misschien kan iemand

waar je ouders het goed mee kunnen vinden helpen, zoals een tante, opa, vrienden of bureu.”

10.4. Recht op eigen mening

Kinderen hebben informatie nodig over hun recht om te participeren om te kunnen beslissen of, en zo ja hoe, zij betrokken willen worden. Naast uitleg over dat het hun recht is, hun visie te geven en is het belangrijk dat professionals vertellen wanneer en waarover zij hun mening kunnen geven en hoe die wordt meegewogen.

Vanaf stap 1 van de meldcode moeten de kinderen op de hoogte gesteld worden dat zij tijdens dit proces betrokken worden en mogen beslissen. Het is belangrijk om als professional flexibel te zijn in de manier en momenten van participatie om zo aan te kunnen sluiten bij de mogelijkheden van kinderen. Bovendien kunnen de manier en momenten van participatie met kinderen besproken worden om zo samen een manier te vinden die past bij hun wensen en mogelijkheden. Kinderen hebben daarin een keuze: zij mogen hun mening geven, het is geen verplichting. Professionals moeten zich inspannen kinderen de mogelijkheid te geven hun stem te laten horen en kinderen kunnen daar vanaf zien.

10.5. Vragen en luisteren naar de visie van het kind

Kinderen zijn de experts van hun eigen leven en van hun ervaringen. In het handelen bij zorgen over kinderen is het daarom van belang dat de professionals weten hoe kinderen zelf tegen hun situatie aankijken en wat zij van de bestaande zorgen vinden. Daarnaast is het belangrijk dat professionals aan kinderen vragen wat zij denken dat er nodig is om de situatie te veranderen. Mits op de juiste manier en op de juiste toon gevraagd, kunnen kinderen vaak goed vertellen hoe het met hen gaat en welke oplossingen zij hiervoor zien.

Naast de oplossingen die kinderen zelf zien, zullen professionals ook zelf oplossingen aandragen om de veiligheid te herstellen. Over alle vervolgstappen die professionals van plan zijn te zetten moeten kinderen hun mening kunnen geven. Dat is belangrijk voor kinderen, maar kan ook professionals waardevolle input geven. Als professionals bijvoorbeeld een gesprek met ouders willen voeren, kunnen kinderen in de voorbereiding input geven over het moment waarop het best met ouders gesproken wordt, of dat beter met hun vader en moeder apart of beter samen kan worden gedaan, over de plek waar het gesprek het best kan plaatsvinden, etc.. Ook kunnen professionals met kinderen bespreken wat zij over het verhaal van het kind wel of niet vertellen, aan wie en welke woorden zij gebruiken.

10.6. De mening van het kind in de besluitvorming

Het is belangrijk dat de kinderen de mogelijkheid krijgen hun visie te geven, er dat er ook iets gedaan wordt met wat zij vertellen. De rol van de mentor en de aandachtsfunctionaris is hierin essentieel. Dat betekent dat hun oplossingen en wensen in overweging moeten worden genomen bij de te nemen vervolgstappen. Hoe zwaar en op welke manier hun mening precies meeweegt in het uiteindelijke besluit hangt van verschillende factoren af. Het is belangrijk aan kinderen uit te leggen dat professionals niet kunnen beloven dat een besluit ook hetgeen is wat een kind wil, bijvoorbeeld omdat daarmee de veiligheid van het kind onvoldoende gewaarborgd lijkt te zijn of omdat een oplossing niet haalbaar is

Wat professionals wel kunnen beloven is dat zij in samenspraak met een kind een besluit nemen. Door niet alleen zelf oplossingen aan te dragen en de mening van kinderen daarop te vragen, maar ook nieuwsgierig te zijn naar de oplossingen die kinderen zelf zien en daarover te praten, ontstaat een gezamenlijke gedragen beslissing. En bovendien kan juist de mening en visie van hun kinderen ervoor zorgen dat ouders inzien dat er zorgen zijn en dat er iets moet veranderen. Over het algemeen kan gesteld worden dat ouders willen dat het goed gaat met hun kinderen. Door allerlei factoren, zoals stress, geldzorgen, psychische

problemen, ruzies kunnen ouders hun kinderen uit het oog verliezen. De effecten en de motivatie voor verandering is voor ouders vaak vele malen groter als ze van hun eigen kind horen dat die zich zorgen maakt dan dat een professional zegt dat het niet goed gaat thuis.

Als professionals anders moeten beslissen dan kinderen wensen, is het belangrijk dat kinderen uitleg krijgen over de redenen daarvoor. Mishandelde kinderen geven namelijk vaak aan dat als er al naar hun wensen werd gevraagd hen niet werd uitgelegd of en hoe die in besluiten zijn meegenomen

10.7. Route bij disclosure

Een specifieke uitwerking van luisteren naar kinderen is de reactie op een onthulling ('disclosure') van kindermishandeling. Van een onthulling is sprake als een kind uit zichzelf vertelt over onveiligheid thuis. De meeste kinderen praten niet zo snel over problemen thuis: omdat ze zich schamen of schuldig voelen, vanwege loyaliteit naar hun ouders, omdat ze zich niet realiseren dat hun thuissituatie niet normaal is of omdat ze bang zijn voor de consequenties als zij toch praten. Soms zijn kinderen gedwongen tot geheimhouding: 'Als je het vertelt, dan gaat papa naar de gevangenis, dan moet jij ergens anders wonen, dan sla ik je zusje ook...'. Als kinderen onthullen dat ze thuis in de knel zitten, dan hebben zij een belangrijke drempel overwonnen. Het kan ook betekenen dat zij een acute crisis ervaren. Een gepaste reactie, dat wil zeggen het kind geloven en steunen, is niet alleen cruciaal om te voorkomen dat kinderen terug kruipen in hun schulp en er weer het zwijgen toe doen, maar ook uit een oogpunt van gezondheid. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat geen response of een negatieve response op zo'n onthulling samengaat met een slechtere geestelijke gezondheid en een positieve response tot een betere geestelijke gezondheid.

BELANGRIJK!! De medewerker neemt direct contact op met de aandachtsfunctionaris van Zowiezo.

De medewerker bij wie het kind de veiligheid heeft gevoeld om zijn/haar verhaal te doen, gaat het kind uitleggen wat de meldcode inhoud, wie welke rol heeft, wat er gaat gebeuren en dat het kind zijn recht van eigen mening heeft.

10.8. Steun

Na een melding bij Veilig Thuis zal de rol van de mentor (pedagogisch medewerker) van groot belang zijn voor het kind. Het is belangrijk dat het kind de veiligheid kan vinden bij de mentor. De aandachtsfunctionaris zal ook bij het kind aangeven dat hij/zij altijd terecht kan bij haar mentor alsmede bij de aandachtsfunctionaris. Belangrijk hierin is om te luisteren naar dat wat het kind nodig heeft voor zijn/haar herstel en wat zijn/haar verwachtingen zijn naar de mentor en eventueel van andere medewerkers en/of kinderen. De aandachtsfunctionaris houdt contact met Veilig Thuis en/of eventuele andere professionals.

10.9. Tips voor gesprek

Beroepshouding Professionals die werken met kinderen betrekken kinderen vanuit de grondhouding dat zij van kinderen willen weten hoe het met hen gaat. Hun houding is oprecht en geïnteresseerd: zij luisteren naar het kind en nemen het kind serieus. De elementen die kinderen aangeven belangrijk te vinden in de communicatie met professionals zijn dat zij oprechte interesse in hen tonen, dat professionals naar hen luisteren en dat zij hun mening in elk geval in overweging nemen.

Volgens kinderen dragen de volgende aspecten bij aan het gevoel serieus genomen te worden:

1. echte interesse van de professional;
2. geloofd worden door de professional;
3. uitleg waarom het proces niet volgens de wensen van het kind gaat;
4. in contact blijven ook wanneer er geen probleem is;
5. geconsulteerd worden voordat er beslissingen genomen worden en er onderhandeld wordt wat deze beslissingen moeten zijn.

Aanvullend:

- kinderen scannen je in een paar tellen. En een eerste indruk kan maar 1 keer gemaakt worden. Als jij slecht in je vel zit door iets anders, vertel dat dan open en eerlijk. Het kind kan dat dan scheiden van de “scan” die hij/zij gemaakt heeft.
- Het is belangrijk voor het kind het gevoel te krijgen dat JIJ (het kind) de krent in de pap bent. Het kind voelt zich speciaal en het helpt om het vertrouwen van een kind te winnen.
- Zeg bijvoorbeeld: “wauw, ik ben onder de indruk van hoe jij jouw verhaal vertelt/probeert te vertellen. Dit helpt mij enorm om jou (en jouw ouders) te kunnen helpen!”.

Mishandelde kinderen geven aan dat een uitnodigende en aandachtige houding cruciaal is: kinderen praten vaak niet uit zichzelf over wat hen overkomt.

Oprechte interesse blijkt bijvoorbeeld ook wanneer professionals later nog eens vragen hoe het met het kind gaat, ook wanneer het kind is doorverwezen.

- ‘Als ik naar jou kijk heb ik de indruk dat je veel stress voelt, klopt dat? Wat maakt je gestrest?’ • ‘Hoe was je dag vandaag?’
- ‘Je vertelde dat het beter gaat thuis/je je beter voelt. Ik ben blij voor je!’
- ‘Ik weet/zie dat jij in een moeilijke situatie zit, dat vind ik erg jammer voor je’
- Compliment geven over een tekening/een nieuwe broek/een talent/iets anders

Overigens vinden kinderen een ‘formeel gesprek’ niet altijd prettig. Vaak is het fijner om meer informeel te praten, bijvoorbeeld tijdens een wandeling of een autorit, of drukken kinderen zich makkelijker uit door te tekenen of met behulp van spel. Dat geldt zeker voor jongere kinderen of kinderen die de Nederlandse taal niet goed spreken of kinderen met beperkingen. Vanzelfsprekend hangt de vorm ook af van de mogelijkheden die professionals hebben om omstandigheden te creëren. Als professional is het in ieder geval belangrijk open te staan voor de wensen van het kind hierin en hierin flexibel te zijn om zo aan te kunnen sluiten bij de wensen en mogelijkheden van het kind

11. Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als 'casus', als 'zaak' of als 'cliënt/patiënt'. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met "wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan". Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo'n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.

Bijlage(n)

Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld. Deze voorbeelden zijn gericht op de praktijk van de kinderopvang, bijvoorbeeld: kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, gastouderbureau, buiten/tussenschoolse opvang.

Acute onveiligheid

Definitie

Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Toelichting

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling heeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Structurele onveiligheid

Definitie

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.

Toelichting

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.

Voorbeelden

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
- Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Toelichting

Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.